

Ҳадис дарси (67-дарс). Раъйим ила ижтиҳод қиламан ва бўшашмайман

16:07 / 08.01.2020 7659

دَحْأَمْ لَأَق مَلَسُو هَل لَأ صِرِّي بِن لِنَعُ هُنَّ عُل لَأ لَأ يَضَر لَبَج نَب دَأْعُمْ نَع
يَلَعُ هَل لَأ هَمَّ رَح لَأ لِبْ لَق نَم أَقْ دَص هَل لَأ لُؤْسَر أَدْمَحُمْ نَأُو هَل لَأ لَأ لَأ لَأ لَأ لَأ نَأ دَشَي
أُول كَّتَي إِذِ لَأَق أَوْشَبْتَسَي فَ سَأ ن لَأ هَب رُبْخُ أَلَفْ هَل لَأ لُؤْسَر أَي لَأَق رَأ ن لَأ
أَمْ شَأ ت هَت وَمَ ذُنَعُ دَأْعَمْ أَو بَرَبْخُ أُو

Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Бир киши «Лаа илааҳа иллаллоҳу, Муҳаммадур Расулуллоҳ» деб чин қалбдан шаҳодат келтирган бўлса, албатта, Аллоҳ уни дўзахга ҳаром қилади», дедилар. У:

«Эй Аллоҳнинг Расули, бунинг хабарини одамларга айтайми, хурсанд бўлсинлар», деди.

«Ундай бўлса, суяниб қолурлар», дедилар.

Муоз ўлиmidан олдин гуноҳдан қўрқиб, бу хабарни берган».

Бу ҳадиси шариф Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган. Аввал у кишининг ҳаётлари билан қисқача танишиб чиқайлик:

Муоз ибн Жабал ибн Амр Ансорий Хазражий, кунялари Абу Абдурраҳмон. Ўн икки ёшларида Исломни қабул қилган. Иккинчи «Ақаба» байъатида иштирок этган. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам билан жамики жангларда бирга бўлган. У зот улуғ табиатли, мулойим, чиройли хулқли саҳобалардан эдилар.

Бу зот ҳаммаси бўлиб 157та ҳадис ривоят қилганлар. У зотдан Абдуллоҳ ибн Умар, Абдуллоҳ ибн Аббос, Абдуллоҳ ибн Амр ибн Осс, Жобир, Анас, Абу Саълаба, Абу Қатода каби саҳоба ва тобеъийлар ривоят қилганлар.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам марҳамат қилдилар:

«Умматимнинг ичида ҳалол-ҳаромни ажратувчиси Муоздир».

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам яна:

«Қиёмат кунида Муоз ибн Жабал уламоларнинг имомидир», деб айтдилар.

Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳу айтадилар:

«Хотинлар Муоз ибн Жабал сингари фарзанд туғишдан ожиздирлар. Агар Муоз бўлмаса, Умар ҳалок бўлибди».

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам Муоз розияллоҳу анҳуни Яманга, дин таълимотларини ўргатиш учун юбораётганларида:

«Эй Муоз, нима билан ҳукм чиқарасан?» деб сўрадилар.

Шунда Муоз розияллоҳу анҳу:

«Аллоҳнинг Китоби билан», деб жавоб бердилар.

«Агар Аллоҳнинг Китобидан тополмасанг-чи?» дедилар.

«Аллоҳнинг Расулининг суннатлари билан», деди.

«Ундан ҳам тополмасанг-чи?» дедилар.

«Раъйим ила ижтиҳод қиламан ва бўшашмайман», деди.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг юзлари хурсандликка тўлган ҳолда:

«Аллоҳга ҳамдлар бўлсин, Аллоҳ Расулининг элчисини Аллоҳни ва Унинг Расулини рози қиладиган нарсага йўллади», дедилар.

Муҳожирлардан бўлган Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу Муоз ибн Жабалнинг тутинган исломий биродари эдилар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Қуръонни тўрт кишидан олинглар», деб айтдилар. Шуларнинг бири Муоз ибн Жабалдир.

Умар ибн Хаттоб халифалик даврларида Фаластин яқинидаги «Амовас» деган жойга вабо касали тарқалди. Мана шу вабо сабабли Муознинг икки хотинлари, ўғли Абдурраҳмон вафот этди. Муоз ибн Жабал ҳам ушбу хасталик сабабли ҳижратнинг 18-йили 38 ёшларида бу оламдан кўз юмдилар.

Мазкур ҳадиси шариф ҳам ўзидан олдинги ҳадиси шарифга ўхшайди. Қўшимча маънолар эса ҳадиснинг охирида келган. Ҳадисни ривоят қилувчи саҳобий Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳу тавҳид эгаларига бўлган буюк ваъдани эшитганларидан сўнг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга:

«Эй Аллоҳнинг Расули, бунинг хабарини одамларга айтайми, хурсанд бўлсинлар», дедилар.

Шу гапнинг ўзи бу масаланинг нақадар нозик эканлигини кўрсатиб турибди. Чунки бошқа масалаларда саҳобалар «Бу хабарни одамларга айтаверайми?» деб сўраганлари маълум эмас. Аксинча, саҳобалар ҳар бир эшитган нарсаларини бошқа одамларга етказишни бурч деб билганлар. Муоз ибн Жабал бу хабарни одамларга етказсалар, бирор тушунмовчилик бўлишидан хавфсираб, шундай саволни берганлар. Бу ҳақиқатни Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳуга берган жавобларидан ҳам фаҳмлаб оламиз.

«Ундай бўлса, суяниб қолурлар», дедилар».

Яъни, агар одамларга айтсанг, бу гапга суяниб, амал қилмай қолурлар, демоқчилар. Демак, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўзларида ҳам одамлар бу гапни нотўғри тушуниб, амал қилмай қўйишлари мумкин, деган фикр бўлган. Шунинг учун саҳобага бу гапни одамларга айтишга рухсат бермаганлар. Афсуски, кейинчалик ушбу хавфсиралган нарса юзага чиқди, одамлар ичида бу гапни нотўғри талқин қилиб, Ислом дийни рукнларига амал қилмайдиганлар тоифаси пайдо бўлди. Бу масалани нотўғри тушуниш «Дўзахда абадий қолмайди» деган тушунчани «Дўзахга тушмайди» деган тушунчага алмаштириб олиш билан юзага келди.

«Ҳадис ва ҳаёт» китобидан